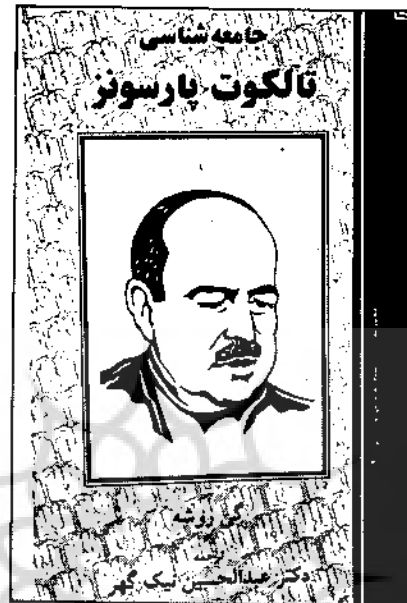

جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز

ماکی وبر و پارسونز از جمله جامعه‌شناسانی هستند که در میان اندیشمندان و دانشجویان سایر رشته‌های علوم اجتماعی مانند اقتصاد، علوم سیاسی نیز شهرت دارند و نظریه‌های آنان در آن رشته‌ها نیز کاربرد دارد. از این دو، خصوصاً پارسونز ضمن آنکه بیشترین سهم را در تکوین نظریه جامعه‌شناسی داشته است، لیکن مشکل فهم‌ترین جامعه‌شناسی نیز هست. نظریه‌های پارسونز به قدری پیچیدگی دارد که فهم آنها برای بسیاری از جامعه‌شناسان بزرگ آمریکایی نیز به سادگی میسر نشده است و بعضاً حتی پس از ناتوانی در فهم آنها، وی را متهم نموده‌اند که در واقع لفاظی کرده و حرفی اساسی برای گفتن ندارد. سی رایت میز در کتاب بینش جامعه‌شناختی و در فصلی تحت عنوان تئوری کلان‌جملاتی از کتاب نظام اجتماعی پارسونز را نقل می‌کند و در ادامه می‌افزاید: «شاید برای بعضی از خوانندگان این نقل قول‌ها آن‌چنان کسالت‌آور باشد که آرزو کنند ایکاش این بحث ادامه پیدا نمی‌کرد. امیدوارم این عده دستخوش چنین روحیه‌ای نشوند زیرا تئوری کلان که در حقیقت نوعی وصل یا فصل کردن مفاهیم با یکدیگر است، نیازمند نقد و بررسی حتمی است. هرچند تئوری کلان به مراتب کمتر از تجربه‌گرایی انتزاعی نفوذ داشته است. ولی چون به سادگی قابل فهم نیست و عده‌ای را گمان اینست که روی هم رفته غیرقابل فهم است، آن را باید به طور جدی مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. قطعاً این جنبه یعنی غیرقابل فهم بودن آن ممکن است برای مؤلف امتیاز محسوب شود ولی در عین حال راه و رسم کار دانشمندان علوم اجتماعی را نیز تحت تاثیر خود قرار می‌دهد... از نظر برخی افراد که مدعی درک آن هستند و به آن علاقه‌مندند، کشف و تدوین این تئوری مهمترین حادثه در تاریخ پیشرفت علوم اجتماعی محسوب می‌شود. افرادی که مدعی درک تئوری کلان بوده ولی به آن علاقه‌ای ندارند، آن را چیزی جز عبارات ثقیل و نامربوط نمی‌دانند. افرادی که قادر به درک تئوری کلان نبوده ولی آن را فوق‌العاده معتبر می‌دانند، چون تئوری کلان از پیچیدگی و ابهام خاصی برخوردار است آن را پدیده‌های شگفت‌انگیز و ارزشمند می‌دانند. برخی دیگر کسانی هستند که نه مدعی درک آن بوده و نه به آن علاقه‌ای دارند. برای این افراد وجود یا عدم وجود این نوع تئوری یکسان است. البته دیگر این هم وجود دارند که درباره این نوع تئوری نظریه‌های خاصی اظهار داشته‌اند. عده‌ای هم کلاً بی‌طرف مانده‌اند، بسیاری از

اثر: گی‌روشه... ترجمه

عبدالحسین نیک‌گهر - ۱۳۷۶

پارسونز در میان جامعه‌شناسان تنها کسی است که توانسته با تلاش فراوان به یک نظریه عمومی برای شناخت جامعه و تاریخ دست یابد.

پارسونز خواسته است ضرورت یک مدل نظری را برای هدایت و اعتبار بخشیدن به تحقیق تجربی اثبات کند

سعید معینفر

دانشمندان علوم اجتماعی هم متأسفانه از وجود آن به کلی بی‌اطلاع هستند. این تعبیر و تفسیرهای گوناگون سوال عمده‌ای را به میان می‌آورد که آیا در تئوری کلان حقیقتاً چیز با ارزشی نهفته است یا اینکه چیزی جز مجموعه‌ای از الفاظ نارسا و مغلق نیست. جواب این است که تئوری کلان از نکاتی - هرچند ناچیز خالی - نیست ولی در حقیقت اساس این تئوری را همان عبارات نارسا و پیچیده تشکیل می‌دهد.» (میلز، ۱۳۶۰، صص ۴۳ - ۴۲). با این وصف، نظریه رایت میلز درباره پارسونز همان جمله آخر است که «اگر چه نکاتی ناچیز در نظریه او وجود دارد ولی اساس آن نظریه را همان عبارات نارسا و پیچیده تشکیل می‌دهد» و در واقع او چیزی برای گفتن جز لفاظی نداشته است و نقشی در جامعه‌شناسی نیز ندارد. حال آنکه بی‌تردید پارسونز را می‌بایست در میان متقدمین و متأخرین، بزرگترین جامعه‌شناس و حتی تئوریسین علوم اجتماعی دانست. فردی که به قول گی‌روشه «چند نسل از جامعه‌شناسان به آمریکایی را تحت تاثیر خویش قرار داده است و توفیقش در ایجاد یک مکتب جامعه‌شناختی بیش از دیگران است. در میان کسانی که تحت تاثیر او بوده‌اند نام چند تن از سرشناس‌ترین جامعه‌شناسان آمریکایی دیده می‌شود: رابرت مرون، رابین ویلیامز، نیل اسلمرا، ادوارد شیز، رابرت بلا و بسیاری دیگر.» (روشه، ۱۳۷۶، ص ۱۶).

پارسونز در میان جامعه‌شناسان تنها کسی است که توانسته با تلاش فراوان به یک نظریه عمومی برای شناخت جامعه و تاریخ دست یابد. نظریه عمومی‌یی که اعتبار تبیین اثر به همه صورت‌های کنش انسانی تعمیم پذیر باشد و ضمناً فصل مشترک کلیه رشته‌های علوم اجتماعی باشد (روشه، ۱۳۷۶، صص ۴۹ - ۴۸).

به هر حال به دلیل فهم مشکل آثار پارسونز، آثار او کمتر به طور مستقیم به دانشجویان و علاقه‌مندان نظریه او ارائه شده است و اغلب، پارسونز را دیگر شخصیت‌های جامعه‌شناسی معرفی کرده و آثارش را توضیح داده‌اند. لیکن متأسفانه در میان جامعه‌شناسان نیز کمتر توانسته کلیت نظریه او را درک کند و آن را به دیگران نیز انتقال دهد. در ایران نیز ما در شناخت نظریه‌های پارسونز مشکلات فراوانی داریم. آثاری که تاکنون درباره او انتشار یافته است یا قابل فهم نیستند و یا صرفاً چند کلیشه از نظریه او را ارائه کرده‌اند و از خلال آن آثار، جامعیت نظریه او به خوبی معلوم نیست. البته کتاب تفکر نظری در جامعه‌شناسی اثر ویلیام اسکیرموز تلاش خوبی در این زمینه بوده است لیکن آن کتاب نیز بخش‌هایی از نظریه او را مطرح ساخته است و بیشتر مباحث آن درباره نظریه عمومی کنش پارسونز است. در حالیکه سایر آثار او خصوصاً مباحث او درباره جامعه‌شناسی در این کتاب کمتر آمده است.

آقای دکتر عبدالحسین نیک‌گهر اخیراً کتابی را تحت عنوان جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز اثر گی‌روشه ترجمه و در ۲۸۸ صفحه انتشار داده است. این کتاب

ضمن آنکه به زبان قابل فهم تری نوشته شده است و ترجمه نسبتاً خوبی هم دارد در عین حال در آن سعی شده نظریه پارسونز در جامعیتش مطرح شود و ابعاد مختلف نظریه او آن چنان که در کلیه کتابها و مقالات او وجود دارد در دسترس علاقه‌مندان قرار گیرد البته به زبان فارسی این اولین کتابی نیز هست که تمام مطالبش به پارسونز اختصاص یافته است. در حالیکه در کتابهای قبلی تحت عنوان نظریه‌ها و عناوین دیگر، میثقی نیز درباره پارسونز آمده است. این کتاب خصوصاً از فصل سوم تا آخر برای مخاطبین فارسی زبان تازگی دارد و اگرچه در یکی دو کتاب، قبلاً بطور بسیار ناقص و مغلق چند پاراگرافی درباره مطالب این فصول به رشته تحریر درآمده است لیکن شاید اگر این چند پاراگراف نیز مطرح نمی‌شد بهتر بود.

گی روشه مؤلف کتاب، در مقدمه آن گفته است: «باید اذعان نمود که پیش داوریهای زیادی درباره آثار پارسونز وجود دارد از آنجا که آثار پارسونز مفصل و خواننده آنها دشوار است، غالباً تنها به این اکتفا شده است که آراء او را از خلال نوشته‌های کسانی که آثارش را نقد و یا محکوم کرده‌اند بشناسند، به ویژه از راه نوشته‌های سیژ، سوروین، هورویتز و گولدر. بدین ترتیب، نوعی تصور قالبی از جامعه‌شناسی پارسونز اشاعه یافته است که نه منصفانه است و نه واقع بینانه. قصد ما در این کتاب این است که قبل از پرداختن به مباحثه و انتقاد، مجموعه آثار پارسونز را آن گونه که درک کرده‌ایم معرفی نماییم. سپس ملاحظه خواهد شد که برداشت و ارزیابی ما از آثار پارسونز با ارزیابی مفسران دیگر متفاوت است (روشه، ۱۳۷۶، صص ۱۳ - ۱۲). در پیشگفتار مترجم درباره معرفی این اثر آمده است:

«کتاب جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز در ۱۹۷۲ منتشر شده است، و پیش از انتشار مطالب آن به روایت پارسونز رسیده و مورد تأیید و تصویب وی واقع شده است، بنابراین کتابی است معتبر و مستند. کتاب در هفت فصل تدوین شده است.

فصل اول، زندگی علمی و دانشگاهی پارسونز را مرور می‌کند و ضمن معرفی ویژگیهای جامعه‌شناسی امریکایی در فاصله دو جنگ جهانی، مسیر تکوینی اندیشه و آثار پارسونز را که طی چهل سال با اقتدار از فراز کرسی جامعه‌شناسی دانشگاه هاروارد بر جریانهای جامعه‌شناسی امریکا مسلط بود، ترسیم می‌کند. اقامت دو ساله پارسونز در جوانی در اروپا و تحصیل در رشته جامعه‌شناسی و اقتصاد در مدرسه اقتصادی لندن، سپس در دانشگاه هایدلبرگ و آشنایی‌اش با متفکرانی چون وبر، دورکیم، پارتو، مارشال، زیمل و فروید تأثیری عمیق و پایدار بر جهان بینی‌اش بجا می‌گذارد.

فصل دوم، نظریه عمومی کنش را در ابعاد و مؤلفه‌هایش بررسی می‌کند. نظریه عمومی کنش نه تنها کلید فهم نظریه‌های جامعه‌شناسی، اقتصادی، سیاسی و روانشناختی پارسونز است، بلکه بزرگترین و

بدیع‌ترین دستاورد نظری اوست و آن را چنان چارچوب نظری برای همه علوم انسانی مطرح می‌کند. پارادایمی که وحدت و یگانگی علوم انسانی و زمینه همکاری بارور میانشان را فراهم می‌کند، بدون آنکه یکی را بر بقیه مسلط کند.

فصل سوم و چهارم کتاب به شرح تحلیلی نظام اجتماعی، که در جامعه‌شناسی پارسونز تعبیر دیگری از مفهوم «جامعه» است، اختصاص دارد. جامعه یا نظام اجتماعی از چهار نظام فرعی تشکیل شده است که هر یک از آنها با کارکرد ویژه‌ای متناظر است.

۱ - نظام حفظ الگوهای فرهنگی (Latency) که وجه نامرئی و ناپیدایی نظام اجتماعی است و کارکرد آن جامعه‌پذیر کردن افراد از راه تعهد به ارزشها است که در لایه‌های عمیق روابط اجتماعی و باورهای جمعی رسوب کرده است. هر تغییر پایدار و ماندگار در نظام اجتماعی باید در سطح الگوهای فرهنگی (ارزشهای فرهنگی) تحقق یابد وگرنه، دولت مستعجل خواهد بود.

۲ - نظام اجتماع جامعه‌گی (Societal community) که با نهادهای حقوقی و مدنی هسته جامعه را تشکیل می‌دهد و کارکرد اصلی آن یگانگی (integration) اعضای جامعه است که از راه مشارکت با هنجارهای اجتماعی که وجه انضمامی ارزشها هستند صورت می‌گیرد.

۳ - نظام سیاسی که کارکرد آن دستیابی به هدفهای جمعی است. به دلیل اصل افتراقی بودن جامعه (قشربندی پایگاههای اجتماعی و گوناگونی منافع گروههای اجتماعی) به نظر پارسونز رویه‌های قهرآمیز برای بسیج منابع جهت دستیابی به هدفهای جمعی اجتناب ناپذیر است.

۴ - نظام اقتصادی و تکنولوژی که کارکردش سازگاری با محیط، یعنی با سایر نظامهای فرعی جامعه است و آن را از راه اداره مؤثر منابع فراهم می‌کند. قرارداد، مالکیت و کار مؤلفه‌های اصلی نظام اقتصادی هستند. بدیهی است که این نظامهای فرعی با اجزای درونی‌شان و نیز با نظامهای فرعی دیگر محیط شان در کنش متقابل دایمی‌اند. تغییر در نظام اقتصادی وقتی صورت می‌گیرد که سازگاری قبلی با محیط بهم خورده و جایش را به سازگاری در سطح بالاتری می‌دهد (مثلاً جامعه کشاورزی به جامعه صنعتی میدل می‌شود).

فصل پنجم، به تحلیل نظام شخصیت اختصاص دارد و طی آن نظریه پارسونز درباره شخصیت به عنوان نظام کنش، روانشناسی یادگیری و مراحل جامعه‌پذیری و نموده‌های بیمارگونه شخصیت بررسی می‌شود. اگر پول در اقتصاد، قدرت در سیاست، وسیله مبادله و تنظیم نظام کنش است، در نظام شخصیت، تفوذ این وظیفه را به عهده دارد.

فصل ششم مطالعات کاربردی پارسونز را در مجموعه‌ای از دوازده مقوله بررسی کرده و بازتاب جامعه امریکایی را در مطالعات کاربردی‌اش نشان می‌دهد. و بالاخره فصل هفتم و فصل پایانی کتاب به جمع‌بندی و ارزیابی انتقادی آثار پارسونز، جایگاه فونکسیونالیسم

در نظریه پارسونز و فایده و محدودیت جامعه‌شناسی پارسونز می‌پردازد.

خوانندگان آثار پارسونز به دلیل مفاهیم پیچیده و تو در توی آن و نیز به دلیل زبان دشواری که برای بیان این مفاهیم بکار می‌برد آسان نیست. باید از مؤلف کتاب ممنون بود که با امانت داری بی‌نظیر پیچیده‌ترین دقایق فکری پارسونز را به زبانی ساده و رسا بیان کرده است. در ترجمه این کتاب سعی وافر داشته‌ام که زبان ترجمه دشوارتر از متن اصلی نباشد، تا چه حد در این کار موفق بوده‌ام، قضاوت را به خوانندگان فهمیم کتاب واگذار می‌کنم. (روشه، ۱۳۷۶، صص ۱۱ - ۸)

در مقدمه فصل دوم کتاب تحت عنوان نظریه عمومی کنش آمده است: «تالکوت پارسونز به تدریج مفهومی از جامعه‌شناسی ساخته و پرداخته است که از نظر جایگاه و محتوی بی‌همتاست. کمتر جامعه‌شناسی را می‌شناسیم که برای تعیین حدود جامعه‌شناسی، ترسیم مرزهایش، شرح مناسباتش با علوم مجاور و طرح‌ریزی نقشه جامع علوم انسانی، آن همه زحمت و مرامت کشیده باشد. به یک عبارت می‌توان گفت که پارسونز به محیط شناسی جامعه‌شناسی در حوزه علوم انسانی پرداخته است، چون که سعی کرده است جایگاه موقعیت جامعه‌شناسی را در میان سایر علوم انسانی مشخص کرده و مناسباتی را که با هریک از آنها دارد تحلیل کند نتیجه این شده است که آثار پارسونز از حد جامعه‌شناسی محض بس فراتر رفته و در نهایت همه علوم انسانی را در بر می‌گیرد. پارسونز همیشه خودش را یک جامعه‌شناس دانسته است، اما روشن است که مجموع آثارش را نمی‌توان فقط جامعه‌شناسی به حساب آورد.

بنابراین، اگر می‌خواهیم اصلی‌ترین و شاید مهترانه‌ترین آثارش از قلم نیفتد باید از آن تصویری هرچه کلی‌تر ارائه دهیم. در این فصل، ابتدا پارسونز را گام به گام در بالاترین سطح تحصیلی، که همانا نظریه عمومی کنش است دنبال خواهیم کرد، تا به کمک آن در فصلهای بعدی کتاب، نظریه جامعه‌شناختی پارسونز را در چشم‌اندازهای کلی‌اش بهتر بفهمیم (روشه، ۱۳۷۶، صص ۵۶ - ۵۵).

در مقدمه فصل سوم کتاب تحت عنوان نظام اجتماعی و جامع گفته شده: «اکنون وقت آن است که به نظریه جامعه‌شناختی پارسونز بپردازیم برای آنکه به افکار پارسونز وفادار باشیم، باید بحث را با قراردادن جامعه‌شناسی در چارچوب نظریه عمومی کنش و مناسباتش با علوم انسانی دیگر آغاز کنیم، آنگاه به بررسی موضوع اختصاصی که پارسونز برای جامعه‌شناسی در نظر گرفته است و شیوه تحلیلی که برایش پیشنهاد می‌کند بپردازیم. پارسونز موضوع مطالبه در جامعه‌شناسی را کنش اجتماعی می‌داند، به همان صورتی که کنش اجتماعی در نظام اجتماعی دارد. به عبارت دیگر در چارچوب نظام کنش، کارکرد یگانگی که با نظام اجتماعی متناظر است، میدان مطالعه جامعه‌شناسی را تشکیل می‌دهد (روشه، ۱۳۷۶،

صص ۹۲ - ۹۱). در قسمت‌های دیگری از این فصل آمده است: «پارسونز پیوسته از برابری علوم اجتماعی دفاع کرده است. هریک از آنها، روانشناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، علم سیاست، انسان‌شناسی، یک وجه از کنش انسانی را مطالعه می‌کنند. هیچ یک از این وجوه، اساسی‌تر از بقیه نیست، زیرا هریک از آنها برای شناخت و تبیین واقعیت عینی، یک اندازه ضروری است (روشه، ۱۳۷۶، صص ۹۲ - ۹۳).

با این وصف پارسونز در پی یک رشته ارتباط و اتصال میان این رشته‌های متعدد علوم اجتماعی است و سعی دارد به وحدتی در عین کثرت این رشته‌ها برسد. وی معتقد است: «با دفاع از استقلال هریک از علوم انسانی باید به شیوه‌ای منظم رشته‌هایی که آنها را به یکدیگر متحد می‌کند کشف کرد. این امر تحقق نمی‌یابد مگر آنکه برای همه علوم انسانی مخرج مشترکی بی‌پذیریم. این مخرج مشترک همان نظریه عمومی کنش است که پارسونز پیشنهاد می‌کند (روشه، ۱۳۷۶، ص ۹۴).

در مقدمه فصل چهارم کتاب تحت عنوان نظام‌های اقتصادی و سیاسی آمده است: «در نظریه عمومی کنش پارسونز، اقتصاد و سیاست دو نظام فرعی «فعال» جامعه هستند که با نظام فرعی «اجتماع جامعگی» ارتباط تنگاتنگی دارند. منطقی است که پارسونز پس از فراغت از ساختن و پرداختن نظریه عمومی کنش، بخواهد که کاربرد آن را در مطالعه نظام‌های اقتصادی و سیاسی پی‌گیری کند... در تکامل فکری پارسونز، ابتدا انسان اجتماعی از ابعاد انسان اقتصادی شمرده می‌شد تا آنکه سرانجام انسان اقتصادی بعدی از ابعاد انسان اجتماعی تلقی می‌شود به علاوه، در جریان ساختن نظریه عمومی کنش، پارسونز از بسیاری از مفاهیم کلیدی علم اقتصاد استفاده کرده است. به ویژه به کمک مفاهیم اقتصادی بود که پارسونز جدول کنش متقابل و مبادله‌ها میان نظام‌های کنش را ساخت. اثر علم اقتصاد بر افکار پارسونز به قدری است که او جامعه را چونان بازار عظیم مبادله میان واحدهای فردی و جمعی ملاحظه می‌کند که در آن نه فقط پول، بلکه قدرت، نفوذ و تعهدات نیز جریان دارد (روشه، ۱۳۷۶، صص ۱۲۸ - ۱۲۷).

در مقدمه فصل پنجم کتاب با عنوان ساختار و رشد شخصیت، مؤلف کتاب می‌گوید: «اینکه پارسونز به تحلیل روانشناختی کنش اجتماعی مبادرت کند امری دور از انتظار نبود دلایل چندی او را به این کار وادار می‌کرد. اولاً، خود مفهوم که محور اصلی نظریه پارسونز را تشکیل می‌دهد، مفروضه وجود انگیزه و محرک‌های روانی در کنشگر اجتماعی است که پارسونز می‌باید زمانی آنها را تبیین می‌کرد. ثانیاً، در تدوین نظریه عمومی کنش، پارسونز جایگاه مهمی را به نظام فرعی شخصیت و مناسباتش، از طرفی با ارگانیزم زیستی و از طرف دیگر با نظام اجتماعی و فرهنگی، اختصاص داده است. و بالاخره می‌دانیم که پارسونز رفته رفته تعلق خاطر فزاینده‌ای به آثار فروید پیدا کرده بود. و در

این باره می‌گوید که اگر زودتر با این آثار آشنا شده بودم، در نخستین اثرم مرسوم به ساخت کنش اجتماعی، جایگاه مهمی را به آنها اختصاص می‌دادم. نظریه روانشناختی پارسونز بر مبنای مدل فرویدی تدوین شده است که پارسونز ضمن الهام گرفتن از آن و انتقاد از برخی از جنبه‌هایش خواسته است آن را تکمیل کند با این وصف، پارسونز خیلی کم فرویدی مسلک است، زیرا او قبل از هرچیز در جستجوی آن است که مدل عمومی نظری نظام کنش را که پیش‌تر ساخته و پرداخته است در تحلیل شخصیت بکار ببرد. بنابراین، پارسونز نه در نقش روانشناسی و نه در نقش جامعه‌شناسی، بلکه به عنوان نظریه‌ساز کنش، مساله شخصیت را بررسی می‌کند. و همین مایه اصالت کار او و هم اسباب انزوایش می‌شود. نباید تعجب کرد که روانشناسی پارسونز تا شناخته مانده و به ندرت از آن بحث می‌شود (روشه، ۱۳۷۶، صص ۱۶۰ - ۱۵۹).

سرانجام در فصل هفته کتاب، کی روشه به ارزیابی آثار پارسونز و نفوذ او در جامعه‌شناسی معاصر آمریکایی و نیز مناقشاتی که از آرای وی در میان اندیشمندان علوم اجتماعی بوجود آمده پرداخته است. در قسمتی از مباحث این فصل آمده است: «ادعان باید کرد که پارسونز در اعتلای سطح آموزش جامعه‌شناسی آمریکایی سهم بزرگی داشته است. او اگر تکوین جامعه‌شناسی معاصر را به تمامه در امریکا بدانیم، بی‌تردید پارسونز نه فقط در جامعه‌شناسی امریکا بلکه در تکوین جامعه‌شناسی قرن بیستم نقش اساسی داشته است. م‌ل زومی ندارد که با نظریه پارسونز موافق باشیم تا تصدیق کنیم که او در مدتی بیش از چهل سال با کوششی خستگی‌ناپذیر و پشتکاری ستودنی و بدون لحظه‌ای تردید، تحلیل نظری را به جامعه‌شناسی آمریکایی تسخیر کرد که آن را وادار می‌کرد از تجربه‌گرایی دست بکشد که در غیر این صورت بیم آن می‌رفت که در آن محصور شده و عقیم گردد. پارسونز خواسته است ضرورت یک مدل نظری را برای هدایت و اعتبار بخشیدن به تحقیق تجربی اثبات کند و در همان حال در شرایطی منطقی و روش شناختی ساختن چنین مدلی اصرار می‌ورزد... تنها در سطح نظری نیست که پارسونز جامعه‌شناسی آمریکایی را به تکاپو واداشته است. او تحلیل جامعه‌شناختی را کم و بیش در همه بخش‌های واقعیت اجتماعی، با آوردن دیدگاه‌های تازه، فرضیه‌های بدیع، گشودن افق‌های تازه و تغییر دادن صورت مسأله سنتی، تازه کرده است. عرصه‌ای در جامعه‌شناسی نیست که در آن نتوان تاثیر پارسونز را نشان داده یا به طرز مستقیم از راه نوشته‌هایش یا به طرز غیرمستقیم از طریق شاگردانش، پیروانش و همه کسانی که به درجات متفاوت از آثارش الهام گرفته‌اند، مخصوصاً در عرصه جامعه‌شناسی شناخت و علم، جامعه‌شناسی دین، جامعه‌شناسی اقتصادی، جامعه‌شناسی سیاسی، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی، تاریخ و تفکر اجتماعی بیرون از قلمرو جامعه‌شناسی.

پارسونز به محیط شناسی جامعه‌شناسی در حوزه علوم انسانی پرداخته است.

به هر حال به دلیل فهم مشکل آثار پارسونز آثار او کمتر به طور مستقیم به دانشجویان و علاقه‌مندان نظریه او ارائه شده است و اغلب پارسونز را دیگر شخصیت‌های جامعه‌شناسی معرفی کرده و آثارش را توضیح داده‌اند.